

De elementen: Licht

Na een flink aantal minder bekende leden van bekende geslachten komen in de serie De Wereldbol nu de elementen aan bod. Peter Knippels behandelt de komende periode niet alleen water, aarde en vuur, maar neemt ook andere facetten mee als temperatuur, licht en voortplanting. Dit keer het element licht.

Tekst en foto's: Peter Knippels

Zoek de zon op (het is zo fijn)' van Lou Bandy was in de crisisjaren in de jaren 30 van de 20e eeuw een populair liedje. Het riep de mensen op om positiever naar het leven te kijken en ervan te genieten. Eén van het gratis goede was (en is) de zon. Er zijn mensen die genieten van de zon in onze zomermaanden. Ze zijn terug te vinden op een ligbed op het strand, het liefst in een Zuid-Europees land. Aan de andere kant zijn er mensen die het liefst in de schaduw blijven en de zon mijden. Het is bij planten hetzelfde als bij mensen.

COMPACTER

Uit de literatuur over bolgewassen uit Klein-Azië en de Kaukasuslanden kun je afleiden dat de bolgewassen in die gebieden in de volle zon staan. Hier groeien met name voorjaarsbloeiende geslachten en soorten. Het ligt voor de hand de conclusie te trekken dat deze gewassen bij ons gewoon buiten gekweekt kunnen worden. Deze conclusie is gerechtvaardigd. Toch is er iets opvallends wat te maken heeft met lichtintensiteit. In hun natuurlijke omgeving zijn veel gewassen, zoals Arum,

Iris en Ornithogalum, compacter in groei-vorm dan in cultuur. Een echte zonliefhebber is het geslacht Habranthus, dat zo'n 30 soorten omvat en oorspronkelijk voorkomt in grote delen van Zuid-Amerika ten oosten van de Andes: Argentinië, Uruguay, Paraguay en Brazilië. De planten bezitten echte bollen waaruit tegenoverstaande, lijnvormige bladeren groeien. De alleenstaande bloemen staan op een relatief lange bloemsteel. Habranthussoorten zijn zomergroeiers. Het geslacht is nauw verwant aan Hippeastrum en Zephyranthes. De soorten komen eerder en makkelijker tot bloei in een zonnige zomer. Geen zon betekent geen bloemen.

REUZENARONSKELK

Schaduwliefhebbers tref je all over the world aan. De in Zuidoost Azië groeiende vertegenwoordigers van de familie der Araceae groeien in tropische regenwouden in de schaduw van de bomen. De bekendste Arumachtige uit tropisch Azië is *Amorphophallus titanum* (reuzenaronskelk of penisplant), die zijn habitat heeft in de tropische regenwouden in het westen van Sumatra (Indonesië). Deze soort *Amorphophallus* kom je eigenlijk alleen maar tegen in botanische tuinen. A. bulbifer wordt

Amorphophallus titanum

wel gekweekt. Ook deze soort houdt van schaduw. Ik kweek de knolvormende planten onder het tablet in de kas. Gaat uitstekend.

LICHT = WEG

Een officieel niet-bolgewas dat van schaduw houdt is het geslacht *Trillium*. *Trillium* omvat in totaal 40-50 soorten die hun habitat hebben in Noord-Amerika en Azië. De planten kennen een typische plantvorm: een bladstengel met aan het einde drie gelijkvormige bladeren, of is het een samengesteld blad, met meestal één bloem. De bloem bestaat uit drie bloemdekbladeren die in kleur variëren van wit tot paarsbruin. In het noordoosten van de Verenigde Staten groeit *Trillium ovatum*, een soort met witte bloemen. Op plekken waar de bovenbegroeiing is verdwenen, verdwijnen geleidelijk ook de *Trillium*planten. *T. ovatum* groeit op ogenschijnlijk donkere plaatsen zodat je de planten niet kunt fotograferen zonder een flitser te gebruiken. Ook in cultuur worden de planten op schaduwrijke plaatsen gekweekt. Op het Afrikaanse continent komen eveneens de nodige schaduwliefhebbers voor. *Gloriosa*, *Clivia*, *Haemanthus albiflos* en *Cryptostephanus* zijn bosbewoners en worden op een plek gekweekt die niet direct in het zonlicht ligt. Te veel zon leidt tot bladverbranding en/of eerder afsterven van de bladeren. Bij *H. albiflos* is sprake van een sterk verminderde groei.

Trillium ovatum